

1. Klimaat en Energie

1. Duurzaamheidsbeleid

In de Duurzaamheidsagenda 2011-2015 zijn de doelstellingen benoemd: de gemeente Nijmegen is een klimaatneutrale organisatie in 2015 en energieneutraal in 2030. De stad Nijmegen is energieneutraal in 2045.

Om deze doelen te realiseren zetten we in op vijf sporen:

1. een energieneutrale stad (inzetten op energiebesparing en duurzame energiebronnen als zon, wind en groengas);
2. een klimaatneutrale organisatie (duurzaam inkopen, energiezuinige gebouwen, volledig wagenpark op groengas);
3. een duurzame economie (stimuleren van innovatie op het gebied van duurzame energie, creëren van groene werkgelegenheid);
4. duurzame mobiliteit (schone en duurzame brandstoffen, stadsdistributie, investeren in fiets, OV en de tram);
5. duurzame stedelijke ontwikkeling (duurzaam bouwen, klimaatbestendige wijken, werken aan compacte verstedelijking).

We willen dit concreter maken door gemeentebreed een netto energiebesparing van drie procent per jaar te realiseren op het totale gas- en elektriciteitsverbruik. Om na te kunnen gaan of deze doelstelling daadwerkelijk wordt gehaald, moet de gemeente een goed beeld krijgen van het energieverbruik van de eigen organisatie, maar ook van de gehele stad.

In 2013 hebben de nota "Duurzaamheid in uitvoering" vastgesteld. In deze nota hebben we beschreven wat we in de afgelopen periode hebben bereikt, waar we nu staan en welke kansen we zien om onze stad nog verder te verduurzamen. Onze ambitie om nationaal koploper te zijn, maken we waar. Op de landelijke duurzaamheidsmeter zijn we als nummer 1 geëindigd. Bovendien hebben we als enige Nederlandse stad ons aangemeld voor de EU Green Capital Award 2016 en zijn we finalist geworden.

1.1 Energieverbruik

In 2013 hebben we inzicht gekregen in het energieverbruik van de stad Nijmegen in 2012. Het fossiele energieverbruik van de stad is over de periode 2008-2012 met 7% afgenomen. Het energieverbruik van particulieren (huishoudens) nam in deze periode met 6,5% gelijkmatig af, ondanks de bevolkingsgroei. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door een afname in het gebruik van aardgas. Naar verwachting heeft dit te maken met de isolatie van woningen door particulieren en woningcorporaties, vernieuwing van woonwijken (herstructurering) en door het (planmatig) vervangen van oude ketels door zuinige HR-ketels. Het elektriciteitsverbruik van particulieren schommelt licht. Omdat het om vrij kleine schommelingen gaat, is hiervoor geen eenduidige verklaring te geven

Bron data: Energie in Beeld, Liander 2012

1.2 Activiteiten

2. Spoor Energieneutrale stad

- 200 deelnemers denken in het kader van Power2Nijmegen mee over de vraag hoe van Nijmegen een energieneutrale stad kan worden.
- 1.300 particuliere woningeigenaren maakten gebruik van de premiereregeling energiebesparende maatregelen.
- De Gelderse Natuur- en Milieufederatie is met een participatie- en wervingsprocedure voor de windmolens langs de A15 begonnen.
- Stichting Zevenheuvelenloop heeft ons 100.000 euro geschonken voor (basis-)scholen in Nijmegen die zonnepanelen willen plaatsen.
- Campagne de Knop Om in Neerbosch Oost is gestart

In Power2Nijmegen werken marktpartijen, maatschappelijke organisaties, particulieren en overheden gezamenlijk aan een transitie van fossiele- naar duurzame energie. Op dit moment zijn er zo'n 200 deelnemers die zo'n 60 organisaties vertegenwoordigen. Hoe Nijmegen energieneutraal wil worden is vastgelegd in de Power2Nijmegen routekaart 2045.

Royal Haskoning/DHV en Gemeente Nijmegen voeren gezamenlijk het programmamanagement over Power2Nijmegen. Onder het programma vallen nu zo'n dertig verschillende projecten, variërend van een energieneutraal bedrijventerrein tot de herbouw van een historische schipmolen die energie opwekt uit de stroming van de Waal.

- Windenergie

In de structuurvisie zijn zoekzones voor windenergie opgenomen. Voor de locatie A15 in de Grift is een bestemmingsplanprocedure gestart, die in 2014 doorloopt. De Gelderse Natuur- en Milieufederatie is met een participatie- en wervingsprocedure voor deze windmolens begonnen. Ook de windmetingen, waarmee de business case voor de windturbines beter onderbouwd kunnen worden, zijn gestart en worden in 2014 afgerond.

De Crisis & Herstelwet maakt het plaatsen van kleine windturbines mogelijk. Hiervoor hebben we een handreiking opgesteld.

- Zonne-energie

Mede dankzij onze subsidieregeling liggen er inmiddels meer dan 15.000 zonnepanelen in Nijmegen.

Op de Jan Massinkhal hebben we nog eens 150 zonnepanelen voor eigen gebruik geplaatst, waardoor het totaal op 300 stuks komt. De andere 217 panelen zijn van Zonnepark Nederland. Deze stichting maakt het mogelijk voor mensen zonder (geschikt) eigen dak om toch zonnepanelen te kunnen kopen en gebruiken. We hebben bij de rijksoverheid gelobbyd om het financieel aantrekkelijker te maken om in collectief verband zonnestroom op een andermans dak op te wekken. Nijmegen heeft twee Zonneparken, maar de regelingen voor mensen die zonnepanelen op hun eigen dak hebben liggen en mensen die zonnepanelen op een ander dak hebben liggen zijn echter nog niet gelijkgetrokken. De grootschalige uitrol van Zonneparken blijft daarmee uit.

De woningcorporatie de Gemeenschap heeft bekend gemaakt in het voorjaar van 2014 vijftienhonderd zonnepanelen te plaatsen op flatgebouwen en maisonnettecomplexen.

Stichting Zevenheuvelenloop heeft ons 100.000 euro geschonken voor (basis-)scholen in Nijmegen die zonnepanelen willen plaatsen. NSV2 en het stedelijk Gym hebben samen 120 zonnepanelen geplaatst. Diverse scholen hebben plannen voorbereid, waaronder het schoolbestuur St Josephscholen die in 2014 bijna 1.100 zonnepanelen plaatst.

- Energieafspraken woningcorporaties

In 2012 had 19% van de corporatiewoningen een label A of B. Cijfers over 2013 zijn op dit moment nog niet beschikbaar. Deze cijfers volgen bij de monitoring van prestatieafspraken in het eerste deel van 2014.

Wij volgen de afspraken in het landelijk Aedes convenant. Hierin is het doel opgenomen in 2020 20% energiebesparing te realiseren bij corporatiewoningen. Concreet houdt dit in dat bij ingrijpende woningverbetering de woningen op het niveau

van energielabel A of B gebracht zijn of het energielabel met minimaal 2 klassen is verbeterd. In onze stedelijke raamovereenkomst Wonen met de corporaties wordt de snelheid van uitvoering nader uitgewerkt. Deze uitwerking gebeurt via bilaterale overeenkomsten met afzonderlijke corporaties.

Corporaties besparen energie via regulier onderhoud aan woningen. Daarnaast voeren zij specifieke energiebesparingsprojecten uit, waarbij ze gebruik hebben gemaakt van gemeentelijke regelingen. Zo heeft Talis in 2013 met 270 sociale huurwoningen in de Weezenhof met behulp van ISV gelden 3 a 4 labelsprongen gemaakt.

Woningcorporaties hebben op verschillende manieren hun bewoners voorlichting gegeven over energiebesparing en duurzaamheid. Samen met de gemeente Nijmegen heeft Tandem Welzijn "de knop om" in Neerbosch Oost voortgezet. Doel van de campagne is deze ambassadeurs de bewoners van de wijk energie te laten besparen door middel van gedragsverandering. De campagne loopt in 2014 door.

- Particuliere woningeigenaren

Net als vorig jaar was de Premiereregeling Energiebesparende Maatregelen een succes, ook al zijn de voorwaarden sinds mei 2013 aangepast. In totaal hebben ruim 1.300 particulieren hun woning verduurzaamd met behulp van onze subsidie. We hebben ruim €1 miljoen aan subsidie uitgekeerd en daarvoor hebben mensen €7 miljoen geïnvesteerd. Nog eens ruim 1.000 mensen hebben gebruik gemaakt van de subsidie woningisolatie van de provincie Gelderland, een regeling die wij uitvoeren.

Tot nu toe zijn er 105 aanvragen voor de Duurzaamheidslening voor particulieren goedgekeurd.

Helaas is stichting Het Groene Hert failliet gegaan. Dit was de plek waar bewoners informatie over energiebesparing en subsidie kregen en bedrijven zich konden profileren. Een door ons verstrekte lening bleek onvoldoende om een tijdelijk liquiditeitstekort te kunnen overbruggen. We hebben besloten zelf een loket voor duurzaam wonen in te richten bij de Stadswinkel, inclusief een Waterservicepunt. Het nationale Energie-akkoord stimuleert een dergelijke aanpak. Het loket Duurzaam Wonen heeft in februari 2014 de deuren geopend.

3 Spoor Klimaatneutrale gemeente

Door haar hoge ambities op het gebied van het duurzaamheidsbeleid zal de gemeente zelf het goede voorbeeld moeten geven. Hieronder volgen de belangrijkste activiteiten op dit gebied in 2013.

- Energiebesparing gemeentebreed

In 2013 hebben we inzicht gekregen over het totale energieverbruik van de gemeentelijk gebouwen in 2012. Het gaat om het verbruik van de kantoorgebouwen, wijkcentra, sportaccommodaties en de openbare voorzieningen zoals openbare verlichting.

Volgens de CO2 footprint was in 2012 de CO2 uitstoot 1329 ton. Dat is een daling ten opzichte van het jaar daarvoor. De tussentijdse doelstelling halen we en we liggen goed op koers om de doelstelling in 2015 te halen.

Voor het eerst hebben we energie in onze kantoren, accommodaties en openbare ruimte bespaard (2,25%) ten opzichte van het startjaar 2008. De investeringen in het verduurzamen van de panden van afgelopen jaren lijken dus een trendbreuk te hebben veroorzaakt.

We hebben een monitoringsysteem aangeschaft, zodat we in de toekomst het beleid en de doelstellingen daadwerkelijk kunnen monitoren en verklaringen kunnen geven voor stijgingen en dalingen in het verbruik. Vanaf 2014 kunnen we dit systeem gebruiken.

- Energiebesparing gemeentelijke gebouwen en wijkcentra

Het Masterplan Verduurzamen Vastgoed geeft inzicht in welke energiebesparende maatregelen per gemeentelijk gebouw genomen gaan worden. Het principe van het plan is dat de besparing op energiekosten wordt afgedragen waarmee nieuwe energiebesparende investeringen in het vastgoed worden gefinancierd.

We zijn met de uitvoering van het Masterplan gestart. Als eerste hebben we in het stadhuis drievoudig isolerend glas en een nieuwe klimaatinstallatie geplaatst. Als alle maatregelen zijn genomen verandert het energielabel van het stadhuis van F naar B en bespaart de gemeente ruim € 65.000,- en 1.041 ton CO2 per jaar. De CO2 besparing staat gelijk aan het energieverbruik (gas en elektra) van 208 woningen.

- Duurzame inkoop

We kopen voor 94% duurzaam in, aldus het monitoringsinstrument van AgentschapNL van 2010. De gegevens van 2012/2013 hebben we nog niet ontvangen. In deze monitoring worden alle aanbestedingen van meer dan € 100.000,- voor diensten en leveringen, en meer dan € 500.000,- voor werken, meegenomen. Opdrachten onder deze drempelwaarde vallen buiten de monitoring omdat hier centraal geen gegevens over duurzaamheid worden bijgehouden. Verder hebben we de Duurzaamheidladder, de door ons ontwikkelde methodiek voor duurzaam inkopen en aanbestedingen toegepast.

- Openbare verlichting

We hebben opnieuw een aantal projecten met LED verlichting uitgevoerd, waaronder in Groenestraat, Tolhuis, St Jacobslaan en langs de busroute in Hatert. Op de Neerbosscheweg, zijn 111 armaturen vervangen voor LED verlichting, die dynamisch wordt gestuurd door het aanbod van verkeer.

4. Spoor Duurzame Economie

De gemeente stimuleert bedrijven om mee te helpen om klimaatverandering tegen te gaan. De belangrijke speerpunten hierbij volgen hieronder.

- Handhaven Wet Milieubeheer

In 2013 is er eindelijk meer duidelijkheid gekomen over handhaving bij supermarkten op het al dan niet afdekken van koelmeubelen. In een eerste advies heeft Stichting Advisering Bestuursrechtspraak aangegeven dat afdekking een algemeen aanvaarde maatregel is. Hierop heeft de Lidl haar bezwaar ingetrokken en is inmiddels ook al begonnen met het afdekken het koelmeubilair in de winkel.

Nog een kleine terugblik op de zorginstellingen: in 2011 zijn we begonnen met het aanschrijven op energiebesparende maatregelen. Hierop hebben de instellingen zelf aangegeven binnen welke termijnen de maatregelen werden gerealiseerd. Tijdens steekproeven afgelopen jaar bleek dat de maatregelen keurig zijn doorgevoerd.

Speerpunt van de controles in 2013 waren de winkels aan de meubelboulevard in de Brabantse Poort. Hieruit bleek dat al veel maatregelen, voor zover van toepassing, met betrekking tot verwarming en ventilatie waren genomen alleen dat er in het type verlichting nog veel winst te behalen is. Hiervoor lopen nu aanschrijvingen.

- Duurzame evenementen

De Zevenheuvelenloop en de Vierdaagse hebben opnieuw aandacht besteed aan duurzaamheid, onder andere door betere afvalscheiding en meer inzet van het openbaar vervoer voor bezoekers en deelnemers. De energie voor de LED verlichting tijdens de Zevenheuvelennacht is opgewekt door fietsers. Eind vorig jaar zijn we samen met onder andere deze partijen gestart met het opstellen van een duurzaamheidsstandaard voor evenementen.

- Kiemt

We onderhouden contact met KIEMT (Kennis en Innovatie in Energie- en Milieutechnologie). KIEMT vormt een regionaal netwerk van bedrijven, overheden en kennisinstellingen. Doel is via nauwere samenwerking en kennisuitwisseling de vernieuwing op het gebied van energie- en milieutechnologie te bevorderen. Zo adviseert KIEMT nieuwe en bestaande

bedrijven over de toepassing van duurzame energie en zoekt mee naar financieringsmogelijkheden.

- Nijmeegs Energie Convenant

In 2013 is het nieuwe Nijmeegs Energie Convenant 2.0 ondertekend door negentien grote Nijmeegse organisaties en instellingen, waaronder de gemeente Nijmegen. Hiermee geven we een vervolg aan het convenant dat in 2008 is ondertekend. Met de ondertekening van dit convenant beloven de partijen om de uitstoot van CO2 in de eigen bedrijfsvoering stevig terug te dringen.

5. Spoor Duurzame mobiliteit

Nijmegen staat op de kaart met duurzaam vervoer. In 2013 hebben we opnieuw belangrijke stappen gezet om onze regio koploper te laten zijn in duurzaam vervoer. Dit in samenwerking tussen bedrijven, overheid en kennisinstellingen.

- Groene Hub

We maken ons sterk om het rijden op groen gas in de regio te stimuleren. In april hebben we met acht partners uit de regio (de provincie, de stadsregio (wordt trekker) en de gemeenten Nijmegen, Arnhem, Lingewaard, Beuningen, Duiven en Renkum) een convenant getekend om in de komende jaren biobased economy te ontwikkelen en energietransitie te realiseren. Dat gebeurt onder andere door groen gas te produceren, alternatieve brandstoffen voor mobiliteit te ontwikkelen en transport en kennis te delen tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Met de ondertekening van het convenant heeft Nijmegen het projectleiderschap overgedragen aan de stadsregio.

Het project De Groene Hub zorgt voor duurzame mobiliteit in onze regio. In juni is de vergistingsinstallatie van de ARN b.v. in gebruik genomen. Groen gas kan worden gemaakt uit biomassa (zoals gft of rioolslib) of uit windenergie (power2gas). Bij ARN b.v. wordt het gft-afval vergist tot groen gas voor de bussen van Breng. Tijdens de ingebruikname is een symposium over de circulaire economie georganiseerd. De markt heeft belangstelling om in duurzame technologie te investeren.

Verder loopt het onderdeel duurzame logistiek en stedelijke distributie parallel hieraan en wordt voortgezet via het rijksprogramma Beter Benutten / Slim Werken / Goederenvervoer. In december hebben 5 bedrijven de regionale prijsvraag gewonnen voor hun logistieke concepten, waarvan 3 Nijmeegse initiatieven (PakketAdres van Eco2City, distributie met elektrische voertuigen van Combipakt en overslag bij de Grift.)

De Green Deal Zes (zero emissie stadslogistiek 2025) zal op het gebied mobiliteit de luchtkwaliteit voor de binnenstad positief beïnvloeden.

Tot slot werken we in Euregionaal verband samen met Radboud Universiteit, Nordrhein Westfalen en universiteit Duisburg - Essen aan gecoördineerde inzameling en hoogwaardige verwerking van biomassa uit landschapsbeheer.

- *Snelfietsroutes*

De investeringen fiets op dit moment (2013-2014) komen vanuit het programma Mobiliteit:

- RijnWaalpad Westelijk tracé, gerealiseerd in 2013, investering: € 4,8 mio (incl. fietsbrug Graaf Alardsingel), deels gerealiseerd vanuit Knoop Lent en WPR;
- fietspad langs de Graaf Alardsingel tussen De Oversteek en Knoop Lent;
- snelfietsroute Nijmegen-Beuningen, noordelijke tak, geopend 2013, € 850.000;
- snelfietsroute Nijmegen-Beuningen, zuidelijke tak: fietsstraat Dennenstraat: uitvoering 2013, investering 1,6 mio.
- snelfietsroute Nijmegen-Beuningen: fietstunnel Poort Neerbosch, uitvoering 2014-2015, investering fietsdeel 3,11 mio;
- fietstunnel Prins Mauritsingel, Lauwikstraat, uitvoering 2014-2015

We hebben inmiddels 40 km snelfietsroute aangelegd. Dat is 50% van de 79 kilometer snelfietsroute in het Nijmeegs netwerk. 50% van het netwerk moet nog worden geupgraded naar snelfietsroutekwaliteit, waaronder de (druk bereden) routes naar de binnenstad, de snelfietsroute naar Lindenholt, de routes naar Dukenburg, de op-afgangen voor fiets vanaf de bruggen naar de Waalzone en de verbreding van het fietspad Waalbrug.

Zie "hoofdstuk 4. Lucht" voor andere resultaten op het gebied van duurzame mobiliteit.

6. Spoor Duurzame stedelijke ontwikkeling

In bestaande gebouwen en bij nieuwbouw is vaak nog veel energiebesparing te realiseren. Hieronder komen enkele belangrijke voorbeelden uit 2013 aan bod.

- Warmtenet

Er is een start gemaakt met de fysieke aanleg van het warmtenet. De eerste 4.000 nieuwbouwwoningen in de Waalsprong en het Waalfront worden in 2015 voorzien van een duurzame warmtevoorziening. Ook zijn we gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden om ook delen van de bestaande stad (de

campus en het bezit van de woningcorporaties) op het warmtenet aan te sluiten. Samen met de provincie en stadsregio bekijken we ook de mogelijkheden om het warmtenet regionaal door te trekken richting Bergerden en Arnhem.

- Energiezuinige projecten Waalsprong

In samenwerking met de Provincie wordt in de Waalsprong een extra energiezuinige wijk gebouwd. De bouw is dit jaar gestart. Het gaat om circa 120 woningen van ontwikkelaar Heijmans (project de Groene Oever) aan de noordrand van Visveld en 6 extreem zuinige "Passief-huis woningen" in particulier opdrachtgeverschap (Generatie Wooncomplex Landgoed Oosterhout). Duurzaamheidsmaatregelen in de Groene Oever zijn onder andere het plaatsen van 760 zonnepanelen en het standaard leveren van hot-fill aansluitingen. Hiermee besparen de woningen 60% CO2. Het project is onderdeel van het Provinciale project "Woonpark Gelderland".

Daarnaast is er een start gemaakt met de bouw van de eerste 16 energienotuloze woningen (Nia Nesto) van Portaal.

- Duurzaam Bouwen: GPR

Op 26 april 2013 hebben we samen met de stadsregio, de corporaties, de bouwpartijen en de regiogemeenten Het Groene Akkoord ondertekend. De partijen hebben toegezegd ervaring op te doen met GPR, een toetsingsinstrument hoe duurzaam een gebouw of omgeving is.

- Start Ruimte voor de Waal

Het project Ruimte voor de Waal is in uitvoering, met de teruglegging van de Lentse Waaldijk en de aanleg van een nevengeul in de uiterwaarden. Dit is het grootste en meest zichtbare klimaatadaptatieproject van Nederland en trekt ook internationale belangstelling. Het project wordt duurzaam uitgevoerd, waarbij onder andere zoveel mogelijk materialen per schip wordt afgevoerd in plaats van met vrachtwagens. In het bezoekerscentrum aan de Waal kunnen mensen terecht voor informatie.

- Structuurvisie

We gebruiken de Nijmeegse principes van duurzame stedelijke ontwikkeling bij ruimtelijke ontwikkelingen; duurzaamheid is als een van de leidende principes verankerd in de in 2013 vastgestelde Structuurvisie.

In de structuurvisie is duurzame stedelijke ontwikkeling een leidend thema. In Nijmegen zien wij een duurzame stad als stad die aantrekkelijk is om te wonen, werken en recreëren en die flexibel inspeelt op nieuwe opgaven. Dat willen we op de volgende manier bereiken:

1. zorgvuldig omgaan met ruimte, met aandacht voor stevige groene en blauwe structuren;

2. hoge ruimtelijke kwaliteit in zowel de gebouwde omgeving als bij nieuwe ontwikkelingen;
3. inspelen op nieuwe opgaven op het gebied van energietransitie en klimaat;
4. bewoners en bedrijven binden aan stad en wijk;
5. inzetten op schone vervoerswijzen.

Deze aspecten van duurzame stedelijke ontwikkeling komen terug in alle thema's van de structuurvisie.

Herontwikkeling GDF Suez terrein

In het SER Energieakkoord is de sluiting van de kolencentrales per 2016 aangekondigd waaronder die van GDF Suez in Nijmegen. GDF Suez bekijkt de mogelijkheden om de locatie te herontwikkelen voor een "energy park" en voor het opwekken van lokale en duurzame energie.

2. Bedrijven

- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. Voortaan slechts één procedure voor alle benodigde vergunningen zoals milieu, bouwen, ontheffingen, brandveiligheid of kappen van bomen.
- Nijmegen telt in 2013 2.577 bedrijven, waarvan 67 bedrijven vergunningplichtig zijn.
- Sinds 1 april 2013 wordt de uitvoering van de Wabo verzorgd door de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN).
- Efficiëntere handhaving door 'slimmer handhaven'.

Voor bedrijfsactiviteiten gelden milieuvoorschriften in het kader van de Wet milieubeheer. Enerzijds zijn deze regels vastgelegd in het Activiteitenbesluit, anderzijds kan een milieuvergunning nodig zijn. Een kleine 4 procent van de Nijmeegse bedrijven is nog vergunningplichtig. Met vergunningverlening en handhaving van de verleende milieuvergunningen en algemene milieuregels zorgen gemeenten ervoor dat het milieu en de leefomgeving zo min mogelijk door bedrijfsactiviteiten worden aangetast. Andere instrumenten zijn het geven van voorlichting aan bedrijven en het stimuleren van een milieuvriendelijke bedrijfsvoering.

Omgevingsvergunning

Afgelopen jaar is veel ervaring opgedaan met de omgevingsvergunning. Bedrijven, instellingen en burgers hoeven voor alle benodigde vergunningen (zoals milieu, bouwen, ontheffingen, brandveiligheid of kappen van bomen) slechts één procedure te doorlopen. In de Wabo-werkwijze vervullen klantmanagers en vergunningcoördinatoren een centrale rol.

2.2 Vergunningverlening en handhaving

Tabel 2.1 Overzicht aantallen vergunningen en handhavingacties

	2010	2011	2012	2013
Aantal aanwezige bedrijven in Nijmegen				
Vergunningplichtige bedrijven	78	87	80	67
AMvB-meldingplichtige bedrijven	1338	1509	1548	1500
AMvB-niet meldingplichtige bedrijven	1036	1045	1042	1010
Totaal aantal bedrijven Wet milieubeheer	2452	2641	2670	2577
Aantal uitgevoerde vergunningverleningsacties per jaar				

Verleende vergunningen/ actualisaties per jaar	8	11	10	24
Meldingen zonder milieugevolgen vergunningplicht	2	8	15	14
Meldingen AMvB	41	87	107	87
Gedoogbesluiten	0	0	1	0
Maatwerkvoorschriften	14	3	5	6
Aantal beroepsprocedures bij Raad van State tegen milieubesluiten	0	1	0	0
Aantal uitgevoerde handhavingacties per jaar				
Integrale controles	429	451	344	384
Hercontroles	151	131	120	146
Voornemens	40	33	28	19
Dwangsomopleggingen	7	15	14	5
Dwangsom ingetrokken	0	3	0	0
Bestuursdwang opleggingen	0	0	0	0
Bestuursdwang beëindigd	0	0	0	0
Inningen opgelegde dwangsommen	10	11	14	1

Tabel 2.1 geeft het aantal bedrijven in Nijmegen weer dat onder de Wet milieubeheer valt. Tevens geeft tabel 2.1 een overzicht van de acties voor vergunningverlening en handhaving die de gemeente in 2013 en de voorgaande jaren heeft uitgevoerd. Voor nadere uitleg: zie het begrippenkader.

Begrippenkader:

- *AMvB-meldingsplichtige bedrijven*: hebben geen milieuvergunning nodig, maar moeten zich houden aan algemene voorschriften die door het rijk zijn opgesteld en zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit, het Besluit Glastuinbouw of het Besluit Landbouw milieubeheer;
- *AMvB-niet meldingsplichtige bedrijven*: hebben geen milieuvergunning nodig en hebben ook geen meldingsplicht. Zij dienen wel aan bepaalde voorschriften uit het Activiteitenbesluit te voldoen.
- *Maatwerkvoorschrift*: alleen bij AMvB-bedrijven. Wanneer de situatie dit vraagt, kan de gemeente afwijken van of een nadere invulling geven aan de standaardvoorschriften;
- *Gedoogbesluit*: besluit van de gemeente om tijdelijk niet op te treden tegen een bedrijf wanneer dat vanwege een overgang- of overmachtsituatie niet aan de milieuregels kan voldoen;
- *Dwangsom*: door de gemeente opgelegde geldboete voor elke keer dat een bedrijf de regels overtreedt of een overtreding niet binnen een opgedragen termijn ongedaan maakt;

- *Bestuursdwang*: het door de gemeente zelf ongedaan (laten) maken van een overtreding op kosten van het bedrijf dat de overtreding maakt;
- *Voornemen*: schriftelijke waarschuwing door de gemeente aan een bedrijf dat er bij een volgende overtreding opgetreden zal worden via een dwangsom of bestuursdwang.

Vergunningverlening milieu

Sinds 1 april 2013 verzorgt de Omgevingsdienst Regio Nijmegen de vergunningverlening milieu voor de gemeente Nijmegen. Hiermee wordt een verdergaande verbeterslag in de kwaliteit doorgevoerd. Dit zorgt voor een constante goede kwaliteit bij het verlenen van milieuvergunningen. Zo is er in 2013 tegen geen enkele vergunning beroep ingesteld bij de Raad van State.

De snelheid in het afhandelen van vergunningaanvragen is in 2013 op orde. Verder is gestart met een aantal actualisaties van een aantal verouderde vergunningen. Met deze werkwijze houden we het Nijmeegse vergunningenbestand actueel.

Milieuhandhaving

Sinds 1 april 2013 verzorgt de Omgevingsdienst Regio Nijmegen de handhaving milieu voor de gemeente Nijmegen. De ODRN werkt volgens de Nijmeegse systematiek van 'slimmer handhaven'. De gemeente wil dat de ODRN dáár handhaaft waar de risico's op niet naleven van de milieuvoorschriften het grootst zijn. Door meer programmatisch en dus slimmer handhaven moet het naleefgedrag bij bedrijven worden verhoogd. In 2013 is verder gewerkt aan integrale bedrijfsbezoeken met brandweer en Bouwen & Wonen. Deze bezoeken zijn uitgevoerd bij de bedrijven/instellingen waar we het hoogste risico verwachten.

2.3 Handhavingsprojecten

- Handhaving vindt ook plaats in projectvorm, samen met andere partijen zoals bouw- en woningtoezicht, brandweer, politie en provincie. Voorbeelden zijn de Gelderse handhavingsweek, integraal horecatoezicht en het project Energiebesparing.

Naast de milieuhandhaving van bedrijven via periodieke controles vindt milieuhandhaving ook in projectvorm plaats. Meestal nemen andere controlerende instanties zoals de brandweer, provincie, politie of waterschap deel aan deze (integrale) projecten, alsmede de discipline Bouwen en wonen (ook ondergebracht in de ODRN).

Energiebesparing

In 2010 is gestart met projecten rondom energiebesparing bij verschillende branches, allereerst met de supermarkten, in

2011 gevolgd door verzorgingstehuizen, in 2012 door grote kantoren en 2013 meubelboulevards. Deze branches zijn gewezen op de mogelijkheden tot het verminderen van hun energieverbruik (zie hoofdstuk 1: spoor duurzame economie).

2.4 Advisering provinciale inrichtingen

- Voor 24 bedrijven in Nijmegen is de provincie het bevoegd gezag voor het afgeven van de omgevingsvergunning.
- Sinds 1 april 2013 wordt voor zowel voor de gemeentelijke als de provinciale bedrijven door de ODRN de vergunning verleend.

Nijmegen werkt op het vlak van milieuvergunningen nauw samen met de provincie Gelderland. Zo ontvangt de gemeente alle stukken over de vergunningverlening aan Nijmeegse bedrijven, die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen.

Per 1 januari 2011 is er sprake van een gewijzigde bevoegdheidsverdeling als gevolg van het in werking treden van de 2e fase, 2e tranche van het Activiteitenbesluit en wijzigingen in het Besluit Omgevingsrecht.

Met het inwerkingtreden van de Wabo waren de gemeenten voor een groot deel het bevoegd gezag geworden voor de afvalbedrijven. Door de wijzigingen is de provincie weer bevoegd gezag geworden.

Per 1 januari 2011 is de provincie bevoegd gezag voor 24 bedrijven in Nijmegen. Voor 11 voormalig provinciale bedrijven waarvoor Nijmegen nu bevoegd gezag is, dient de provincie een verklaring van geen bedenkingen af te geven. Op 1 juli 2012 is het Vuurwerkbesluit gewijzigd, dit betekent dat voor de verkoop en opslag van consumentenvuurwerk voor de huidige Nijmeegse bedrijven geen vergunning meer nodig is. Dit zijn nu ook meldingsplichtige bedrijven.

Geluidzone Nijmegen-West en Weurt

De meeste provinciale bedrijven liggen op het industrieterrein Nijmegen-West en Weurt. Bij vergunningverlening toetst het bevoegde gezag aan de geluidzonering van het terrein. In 2009 is de geluidzone voor het industrieterrein gedeeltelijk aangepast waardoor vergunningverlening vanwege geluidaspecten niet zonder meer geblokkeerd is. De provincie heeft een vergunning voor een bedrijf op dat industrieterrein verleend, terwijl deze volgens de gemeente Nijmegen niet in het geluidzonebeleid past. In 2010 is hierover een proefprocedure gestart om de juridische hardheid van het zonebeleid te bepalen. Inmiddels heeft de Raad van State uitgesproken dat een zonebeheerplan geen toetsingsgrond is voor het verlenen van een vergunning. Dat betekent dat wij het zonebeheerplan gebruiken voor het verdelen van geluidruimte in overleg met bedrijven.

2.5 Externe veiligheid

- Externe veiligheid speelt bij de opslag, het gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen en gassen, waaronder ook verkooppunten van vuurwerk.
- Nijmegen telt in 2013 nog drie bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen.
- Nijmegen heeft een lokaal extern veiligheidsbeleid opgesteld: aparte veiligheidsniveaus per gebiedstype (wonen, industrie en buitengebied).
- Geen overtredingen bij opslag en verkoop van vuurwerk in 2013.

Externe veiligheid is een belangrijk onderwerp in het vierde Nationale Milieubeleidsplan, dat op gemeentelijk niveau om uitwerking vraagt. Het gaat om risico's door bijvoorbeeld bedrijven en goederentransport, zoals ontploffingen en het vrijkomen van gas.

Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)

Nijmegen kende in 2013 drie bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (zie tabel 2.2). Eén bedrijf valt onder het bevoegd gezag van de provincie Gelderland. De overige twee onder het bevoegd gezag van de gemeente Nijmegen.

Tabel 2.2: Aantal risicobedrijven in Nijmegen

Soort risicobedrijf	2010	2011	2012	2013
- BRZO-bedrijven	4	3	3	3
- Bedrijven met grote ammoniak koelinstallaties	3	3	3	3
- LPG-tankstations	11	11	11	11
- Verkooppunten consumentenvuurwerk	13	13	13	13
- Overige bedrijven met extern risico	4	4	4	4
Totaal	35	34	34	34

De bedrijven en het transport waarbij in Nijmegen aspecten van externe veiligheid aanwezig zijn, zijn te vinden op de risicokaart van Gelderland (www.gelderland.nl/kaarten en [cijfers/veiligheid](http://www.gelderland.nl/cijfers/veiligheid)). De gemeente Nijmegen stelt risiconormen op en controleert deze normen.

In 2013 heeft de ODRN namens de gemeente Nijmegen haar jaarlijkse inspectieronde gehouden bij twee Nijmeegse Brzo-bedrijven onder haar eigen bevoegd gezag.

Bij de inspecties is vooral gekeken naar de manier waarop de maatregelen worden vastgesteld, of de juiste maatregelen zijn genomen, of de maatregelen aanwezig zijn en of de maatregelen doen wat ze moeten doen.

De bedrijven konden niet volledig aantonen dat de gekozen maatregelen het gevaar van de installatie beheersen. Daarom hebben we handhavingstrajecten ingezet.

Lokaal extern veiligheidsbeleid

We hebben een lokaal extern veiligheidsbeleid opgesteld. Hierin wordt voor de verschillende type gebieden binnen de gemeente (woongebieden, industrieterreinen en buitengebied) het gewenste veiligheidsniveau opgenomen. De geformuleerde uitgangspunten zullen worden toegepast bij alle gemeentelijke activiteiten en ontwikkelingen waarbinnen externe veiligheid een rol speelt (vergunningverlening en handhaving, routing vervoer gevaarlijke stoffen, ruimtelijk beleid, rampenbestrijding en risicocommunicatie). Begin 2014 hebben we dit beleid vastgesteld.

Vuurwerkinrichtingen

In 2013 waren er binnen de gemeente Nijmegen dertien verkooppunten voor vuurwerk actief. Dit aantal is al enkele jaren stabiel. De dertien verkooppunten (allen met een opslag tot 10.000 kg) vallen onder de meldingsplicht.

Met betrekking tot de opslag en de verkoop van vuurwerk zijn in het jaar 2013 geen overtredingen geconstateerd.

2.6 Klachten

- Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland.
- In 2013 zijn er in totaal 322 klachten geregistreerd. Hiervan hebben er 20 geleid tot een handhavingstraject.

Bedrijfsactiviteiten of gedragingen van bedrijven kunnen aanleiding geven tot klachten. Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland. Het registratiesysteem is via internet ook toegankelijk voor burgers (milieuklacht.gelderland.nl)

In 2013 zijn er in totaal 322 klachten geregistreerd. Het betreft hier klachten van geluidsoverlast en stankhinder van bedrijven. Waar mogelijk wordt direct geprobeerd de oorzaak van de klacht te achterhalen en weg te nemen. In de meeste gevallen is de veroorzaker te achterhalen, maar soms is dit niet mogelijk. Het aantal klachten in 2013 is hoger dan 2012.

3. Bodem

- bodemsaneringen;
- Activiteiten:
Convenant bodem, spoedeisende gevallen, energiebesparende mogelijkheden ondergrond, nieuwe AmVB Bodemenergie
- Gronduitwisselingen (aantallen in ton)

3.1 Aanpak bodemverontreiniging

- bodemsaneringen

We werken aan een gezonde en duurzame ondergrond, waarbij we gezondheidsrisico's en risico's voor ecologie voorkomen, wegnemen of beheersen, waardoor huidige en toekomstige gebruiksfuncties mogelijk zijn en blijven. We streven ernaar dat de bodemkwaliteit in Nijmegen minimaal gelijk blijft en/of op termijn verbetert.

In 2013 zijn er tientallen bodemsaneringen uitgevoerd. Daarmee hebben we mogelijke volksgezondheidsrisico's terug gebracht en verspreidingsrisico's beperkt.

In Nijmegen zijn er momenteel 7 spoedlocaties op basis van verspreidingsrisico's waarvan sanering nog niet is gestart. Er zijn geen humane of ecologische spoedlocaties waarvan de bodemsanering nog moet starten.

Wij voeren zelf saneringen uit op het Mercuriuspark, voormalig bedrijventerrein Lent (Thermionterrein), Voorzieningshart Waterkwartier. Ook hebben we ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt zoals woningbouw, maar ook zijn er veel saneringen uitgevoerd voor de realisatie van projecten binnen Nijmegen Omarmt de Waal zoals de Waalkade en in de Dijkteruglegging Lent.

We hebben bijna alle bodemsaneringen die zijn uitgevoerd minimaal één keer integraal gecontroleerd op alle bodemaspecten. Bij de het project Dijkteruglegging Lent ligt momenteel het zwaartepunt van het bodemtoezicht. Hierbij wordt naast het direct toezicht houden op ook wekelijks overlegd met de uitvoerende partij van dit werk.

Aanpak	Realisatie	Doelstelling	Realisatie
bodemverontreiniging	2012	2013	2013
3.1 Ernstig verontreinigde locaties met humane risico's zijn beheerst in 2015	50%	75%	75%

Indicator 2013: in 2013 hebben we de doelstelling om 75% van de locaties met humane risico's te beheersen, gehaald.

3.2 Activiteiten

- Wat hebben wij ervoor gedaan:
Convenant bodem, spoedeisende gevallen, energiebesparende mogelijkheden ondergrond, nieuwe AmVB Bodemenergie

We hebben uitvoering gegeven aan de activiteiten die zijn opgenomen in het Convenant Bodem. Zo hebben we voor de ondergrond onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om gebiedsgericht grondwaterbeheer op te zetten.

Bodemsaneringen mogen geen belemmering vormen voor ruimtelijke ontwikkelingen. In 2013 hebben we 22 beschikkingen opgesteld en afgehandeld. Daarnaast hebben we 44 meldingen in het kader van BUS beoordeeld.

T.b.v. ruimtelijke projecten (stedelijke ontwikkeling) hebben we voor de Dijkteruglegging Lent saneringen uitgevoerd, en saneringen ten behoeve van infrastructurele projecten in de Waalsprong.

Om in 2015 de risico's van alle spoedeisende locaties met ernstige bodemverontreiniging te hebben beheerst dan wel te hebben gesaneerd is de bodemsanering Mercuriuspark het tweede jaar ingegaan en is het 4^e jaar van de grootschalige grondwatersanering Philips Waalsprong uitgevoerd. Hiermee zetten we, met behulp van de inzet van ISV-gelden, belangrijke stappen om indicator 3.1 te realiseren. In juli 2013 hebben we een definitief overzicht aangeleverd aan I&M van de spoedlocaties.

Zorgplicht. In 2013 zijn 5 nieuwe bodemverontreinigingen gemeld. Op twee locaties is de verontreiniging gesaneerd, de overige 3 zijn nog in uitvoering (o.a. monitoring).

Energiebesparende mogelijkheden van de ondergrond. We hebben een saneringsonderzoek uitgevoerd om te beoordelen op welke wijze een aantal grootschalige grondwaterverontreinigingen kunnen worden aangepakt/beheerst en de mogelijkheden verkend om dit te combineren met vormen van energiebesparing in de ondergrond (bodemenergie). Ook zijn we gestart met een verkenning van de mogelijkheden om, de onttrekkingsputten van het waterwingebied Nieuwe Markt (dit waterwingebied sluit in 2015) te benutten voor koude levering. Op de Dag van de

Duurzaamheid zijn de kansen verkend met externe partijen om een Koudenet in de Spoorzone en UMC aan te leggen. We voeren de nieuwe AmvB Bodemenergie uit, die op 1 januari 2013 in werking is getreden. We hebben de eerste melding voor de aanleg van een gesloten systeem binnen. Met Provincie hebben we mogelijkheden van samenwerking en gegevensuitwisseling van open en gesloten systemen van bodemenergie verkend.

Het bodeminformatiesysteem en Milieuatlas

Alle gegevens uit bodemonderzoeken worden opgeslagen in het bodeminformatiesysteem. Via de zogenaamde 'Milieuatlas' hebben burgers en belanghebbenden, zoals makelaars, toegang tot deze gegevens en kunnen ze hier zelf via internet bodeminformatie opzoeken. De Milieuatlas op internet is goed te vinden en wordt goed bezocht. Vooral voor de aanleg en onderhoud van kabels en leidingen wordt de Milieuatlas regelmatig geraadpleegd wat weer leidt tot eerdere BUS meldingen Tijdelijke Uitplaatsing. De Milieuatlas is bereikbaar op: <http://www.nijmegen.nl/imap/milieu-atlas.html>. Alle bodemrapportages zijn te downloaden via deze site.

3.3 Gronduitwisseling

Gronduitwisseling
<ul style="list-style-type: none">• Hoeveelheden• Project dijkteruglegging Lent

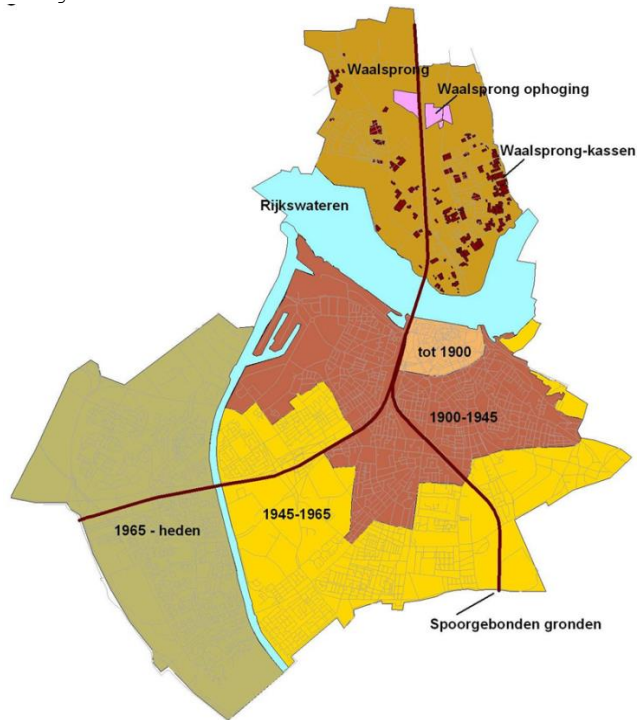
Gronduitwisseling

Als vervolg van gewijzigd inzicht in de bodemkwaliteit van bestrijdingsmiddelen in het Waalspronggebied is het beleid voor het hergebruik van grond aangepast.

Met het vaststellen van de Nota Bodembeheer in 2012 blijft het in Nijmegen ook nu mogelijk op een milieuhygiënische wijze licht verontreinigde grond als bodem her te gebruiken. De Nota beschrijft het beleid ten aanzien van hergebruik van grond in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit. Bovendien kunnen met de bodemkwaliteitskaart, die in de Nota is opgenomen, de gevallen van ernstige bodemverontreiniging worden afgeperkt. Dit besluit regelt grondverplaatsingen om te voorkomen dat verkeerde grond wordt toegepast. Grondverzet moet vooraf aangemeld worden via een landelijk meldpunt.

Bijgevoegd figuur geeft de nieuwe deelgebieden voor grondverplaatsingen in de Nota bodembeheer.

Deelgebieden in Nota bodembeheer

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de meldingen in 2013 in kader van het Besluit Bodemkwaliteit. In de tabel is nu een extra kolom opgenomen voor het project Dijkteruglegging Lent. Deze is in 2012 van start gegaan en wordt bij handhaving apart geregistreerd vanwege de grote hoeveelheden grond die in dit project worden toegepast. Het project Stadsbrug is afgerond; dat is ook duidelijk te merken in het aantal meldingen in de tabel. De totale toegepaste hoeveelheden grond binnen de gemeente Nijmegen ligt vele malen hoger dan in de tabellen wordt aangegeven. Dit omdat bij het melden van toepassingen met AW2000 grond ("schone" grond) geen hoeveelheden hoeven te worden gemeld. Van de 41 meldingen binnen de Gemeente Nijmegen waren dit jaar 21 meldingen met toepassingen AW2000 kwaliteit.

Meldingen gronduitwisseling in kader van Besluit bodemkwaliteit

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 Stadsbrug	2013 DTL
Aantal meldingen	20	40	47	39	41	6	103
Hoeveelheid (in tonnen)	± 19.809	± 841598	395.083	291.098	17.485	18.667	656.651

Project Dijkteruglegging Lent

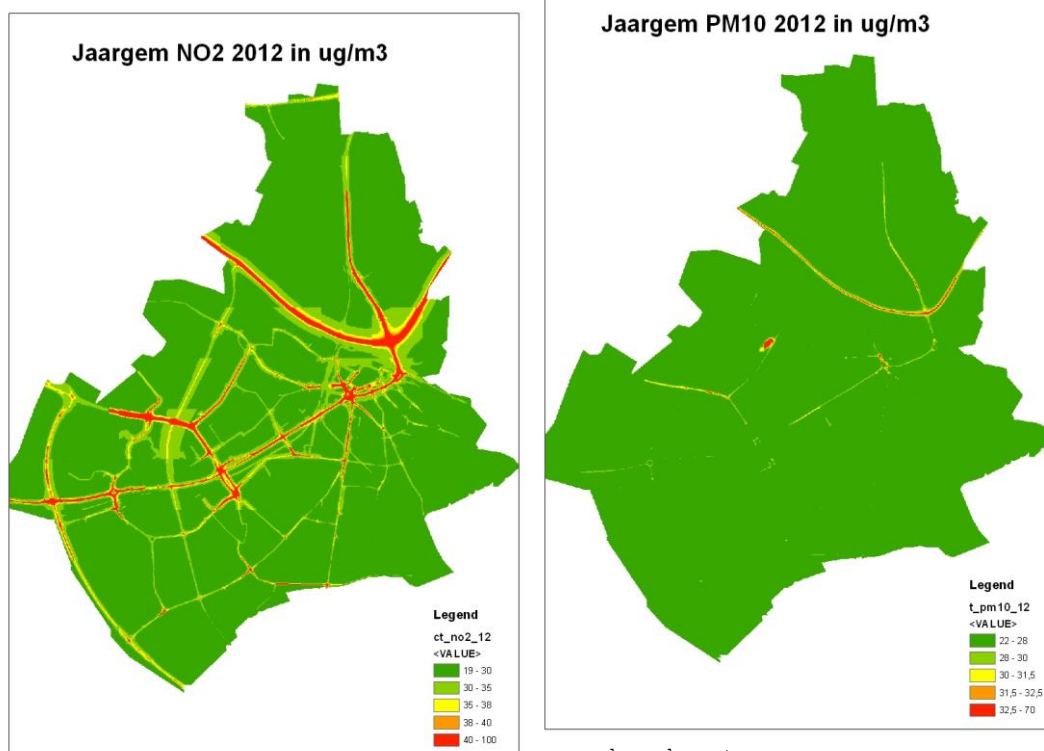
Landelijk loopt het programma Ruimte voor de Rivier. Binnen de gemeente Nijmegen wordt een deelproject van dit programma uitgevoerd; Dijkteruglegging Lent (DTL). Bodemhandhaving houdt hier het toezicht op de grondstromen en de Wbb saneringen. De Gemeente Nijmegen heeft tevens de coördinatie van de handhaving betrokken bevoegde gezagen op zich genomen. In dit project wordt een extra nevengeul gegraven om de rivier meer ruimte te geven bij hoogwater. Door deze ontgraving komt in dit project ongeveer 5 miljoen m³ vrij. Van deze 5 miljoen m³ wordt 1 miljoen binnen het project verwerkt en de rest wordt afgevoerd.

4. Lucht

4.1 Uitvoeringsprogramma 2010-2014

Naar schattingen van het RIVM overlijden in Nederland jaarlijks 1800 mensen vervroegd door kortdurende piekblootstellingen aan fijn stof. De langdurige blootstelling aan (gemiddeld lagere concentraties) fijn stof leidt in Nederland tot een gemiddelde levensduurverkorting van ca. 12 maanden. In de Wet milieubeheer staan kwaliteitsnormen voor zes stoffen die luchtverontreiniging veroorzaken. Voor vier van deze stoffen (benzeen, koolmonoxide, zwaveldioxide en lood) zijn in Nijmegen geen overschrijdingen te verwachten. Uit de landelijke monitoringstool (VROM; 2013) blijkt dat in Nijmegen de normen voor fijn stof (PM_{10}) in 2012 niet worden overschreden. De grenswaarde voor stikstofdioxide is in 2012 overschreden op 1,2 km. weglengte. Dat was 0,8 km in 2011,; 5,4 km in 2010 en 6,4 km in 2009. Sinds 2011 wordt voorspeld dat er in 2015 geen overschrijdingen voor NO_2 meer aanwezig zullen zijn.

Bijgevoegde kaarten betreffen berekeningen uitgevoerd in 2013 over het voorbije jaar 2012. De getoonde rode plekken (overschrijding van grenswaarden) vallen binnen de formele toetsafstanden en zijn daarom geen formele overschrijdingen van wettelijke normen. In

verband met meteorologische omstandigheden en ontwikkelingen in Waalfront

en -sprong en De Oversteek is dit geen garantie dat we vanaf 2015 daadwerkelijk voldoen aan de wettelijke normen voor met name NO₂. Vanwege de overschrijding voor NO₂ is in januari 2010 voor de jaren t/m 2014 een nieuw uitvoeringsprogramma vastgesteld met maatregelen die zorgen voor terugdringing van deze overschrijding. Verdere uitvoering van deze maatregelen is nodig voor meer zekerheid om te voldoen aan de wettelijke normen voor NO₂ vanaf 2015. Ook als we aan de wettelijke normen voldoen is er nog veel te winnen op het gebied van gezondheid en de daarmee samenhangende maatschappelijke kosten door de luchtkwaliteit verder te verbeteren. Het gaat dan ook om het terugdringen van zeer fijn stof of roet.

4.2 Activiteiten

Een belangrijke bron van luchtvervuiling is verkeer. Daarom zet Nijmegen in op schonere brandstoffen en betere doorstroming van het verkeer. Daarnaast zijn in 2013 alle bestemmingsplannen getoetst op luchtregelgeving.

De Gemeente Nijmegen heeft met de Stadsregio eind 2011 1,88 miljoen Euro extra middelen aangevraagd uit NSL-gelden (Fes-4) om in samenwerking met provincie en stadsregio aan projecten te besteden op het snijvlak van luchtkwaliteit, mobiliteit en economie. Het gaat vooral om schone scheepvaart (schonere motoren, nabehandeling van uitstoot, aanleggen van walstroom in Nijmegen én in Arnhem en een vulpunt voor vloeibaar aardgas), een extra P+R voorziening (Poort Neerbosch) en het promoten van het bestaande lespakket luchtkwaliteit voor bovenbouw Havo/Vwo. In 2013 is het bestaande lespakket luchtkwaliteit extra gepromoot bij Nijmeegse scholen Havo/Vwo. Door de promotie heeft het NSG in 2013 het lespakket toegepast voor 2 klassen van bovenbouw Vwo. Ook het SSGN heeft het lespakket toegepast. De projecten moeten medio 2014 uitgevoerd zijn. Het rijk heeft in 2012 schriftelijke toezegging van de subsidie gestuurd.

Schone brandstoffen

Schone brandstoffen zorgen voor minder uitstoot van schadelijke stoffen. In 2013 zijn onder andere de volgende resultaten geboekt:

- Gemeentelijke voertuigen schakelen over naar groengas als zij vervangen moeten worden. In totaal rijden er daardoor nu 48 gemeentelijke voertuigen op groengas.
- Schoner openbaar vervoer: de 75 stadsbussen rijden al vanaf 2010 op aardgas. In 2011 hebben we bereikt dat vanaf 2013 ook de in totaal 218 regiobussen op gas rijden. Daarnaast is voorgeschreven dat er op groengas gereden wordt. Daarmee wordt naast verbetering van de luchtkwaliteit ook bijgedragen aan de klimaatdoelstelling want groengas geeft meer dan 75% CO₂-reductie t.o.v. fossiele brandstoffen. In december 2012 zijn de regio- en

stadsbussen op groengas gaan rijden. Enkele buslijnen vallen onder grensoverschrijdende concessies en rijden nog niet op schone brandstoffen. We hebben in 2013 invloed uitgeoefend op concessiehouders om over te stappen op schonere brandstoffen. Overstap van aardgas naar groengas is in gang gezet door o.a. het project De Groene Hub.

- De aanleg van walstroom voor schonere scheepvaart is meegenomen in de aanbesteding van de damwand. De damwand is vanaf 2013 in uitvoering en wordt volgens planning medio 2014 inclusief walstroom opgeleverd. Verdere maatregelen voor schonere scheepvaart zijn o.a. een stadsregionale subsidie voor schonere scheepsmotoren en meewerken aan een te creëren vulpunt voor vloeibaar gas (LNG).
- We werken samen met de Stadsregio aan het project De Groene Hub om regionaal geproduceerd groengas te faciliteren voor de hele Stadsregio. Productie van groengas vindt nu al plaats bij de ARN BV. Er lopen initiatieven bij o.a. Waterschap Rivierenland, GDF Suez en Bio Energie Bergerden.
- We werken samen met de Stadsregio en provincie Gelderland aan een project om 1600 groengas voertuigen op de weg te hebben en 8 groengas vulpunten actief te hebben in de regio Arnhem Nijmegen. Hiertoe is een rekenmodel voor rijden op groengas gemaakt in samenwerking met de markt. Daarnaast is een regionale subsidie gestart voor taxi, (bestel)bus of vrachtauto op groengas. Deze subsidie is verlengd tot juli 2014.
- De gemeente verstrekt subsidie aan taxibedrijven om ze makkelijker te laten overstappen op rijden op aardgas. In 2013 zijn er 14 aardgastaxi's met gemeentelijke subsidie aangeschaft. Daardoor rijden nu 34 taxivoertuigen op aardgas in de regio Nijmegen. Ook hebben een aantal taxibedrijven een landelijke subsidieregeling voor aardgasvoertuigen gebruikt of de subsidieregeling van de stadsregio die eind 2012 van start is gegaan. Nieuwe aanvragen voor de gemeentelijke subsidieregeling zijn vanaf medio 2013 niet meer mogelijk, de einddatum is bereikt. Bestaande subsidies worden vanaf medio 2013 nog maximaal 4 jaar lang jaarlijks toegekend.
- Er zijn 16 openbare oplaadpunten voor elektrische auto's geplaatst op strategische locaties in de openbare ruimte en 4 laadpunten in parkeergarages.
- In 2012 is er gewerkt aan een subsidieregeling voor e-scooters voor bedrijven vanuit Nijmegen in samenwerking met Arnhem en de Stadsregio. Deze regeling is eind 2012 vastgesteld en op 21 januari 2013 gestart voor bedrijven en organisaties uit Nijmegen. Vanaf juni 2013 kunnen ook particulieren uit Nijmegen en omliggende gemeenten (mits ze in Nijmegen werken of een opleiding volgen) van de regeling gebruik maken. Eind 2013 waren er 17 aanvragen van bedrijven en 35 aanvragen van particulieren. We

moesten 4 aanvragen van bedrijven en 6 aanvragen van particulieren afwijzen.

- We hebben met de Stadsregio en provincie Gelderland gewerkt aan een aanvraag voor een subsidie uit de regeling Truck van de toekomst van het rijk. Deze subsidie (€500.000,-) is in 2011 verleend aan het consortium van transportbedrijf Cornelissen en BCTN uit Nijmegen en is bedoeld voor de aanschaf van vrachtwagens die op de brandstof LNG (vloeibaar aardgas) rijden. Het Nijmeegse transportbedrijf Cornelissen heeft inmiddels 5 vrachtwagens op LNG aangeschaft en rijdt hiermee rond.

Betere verkeersdoorstroming

- Betere doorstroming - minder stilstaand verkeer - zorgt voor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Dynamisch verkeersmanagement (DVM) op de doorstroomroute (op elkaar afgestelde verkeerslichten, route-informatieborden, aansluiting op verkeerscentrale) moet daar zorgen voor een betere doorstroming. In het kader van NSL-gelden (Fes-3) voor luchtkwaliteit is daarvoor in 2012 1,2 miljoen Euro subsidie aangevraagd en is de toekenning ontvangen. De DVM-maatregelen worden in 2013 en 2014 uitgevoerd. Ombouw van de Prins Maurits Singel (incl. dynamisch verkeersmanagement) is uitgevoerd maar nog niet geëvalueerd. Daarnaast wordt dynamisch verkeersmanagement voorbereid voor de zogenaamde doorstroomroute (waar de PMS onderdeel van uit maakt).

Groenfilters

Groenbeplanting helpt mogelijk bij de bestrijding van luchtverontreiniging doordat het als een filter stofdeeltjes opvangt. Vanwege discussie over het beperkte effect van groenbeplanting bij luchtverontreiniging zijn in 2013 geen nieuwe groenmaatregelen om deze reden uitgevoerd.

4.3. Nijmegen-West Weurt

- Gezamenlijke aanpak met Kronenburger Forum krijgt vervolg.
- Bewoners uit Hees, Heseveld, Neerbosch-Oost en Waterkwartier willen overleg met gemeente over metingen van milieu-effecten van de Stadsbrug.
- Milieusituatie en -beleving in Nijmegen-West Weurt is verbeterd, maar vooral geur blijft een aandachtspunt.
- Milieuprogramma Nijmegen-West Weurt 2007-2010 kweekvijver voor innovatieve projecten op gebied van milieuvriendelijk transport en energie.

Kronenburger Forum

Na de afronding van het programma in 2010 is besloten om bedrijven, bewoners- en milieuorganisaties te blijven informeren over de milieukwaliteit. Het Kronenburger Forum is

in 2013 twee keer bijeen geweest en heeft er bij de provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en gemeente Beuningen op aan gedrongen om het meetnet fijn stof, de website met 'realtime' informatie en de dialoog in de komende jaren voort te zetten. Het meetnet fijn stof wordt minstens in standgehouden tot en met 2014, minimaal een jaar nadat de nieuwe stadsbrug in gebruik is genomen. Het Kronenburger Forum wil gevraagd en ongevraagd advies geven aan de colleges van gemeenten Nijmegen en Beuningen in de komende jaren. Hiermee willen ze bereiken dat de informatievoorziening over bestemmingsplannen, externe veiligheid en individuele vergunningen goed geregeld is.

Werkgroep West wil groene buffer

In 2013 is in 8 bijeenkomsten intensief overleg gevoerd met de werkgroep West Wil Groene Buffer, als uitwerking van de motie West krijgt een Groene Buffer (september 2012).

In de motie roept de Raad het college op om:

1. Na oplevering van de Energieweg en de Stadsbrug de Oversteek voor een periode van minstens 5 jaar de intensiteit, samenstelling en doorstroming van het verkeer op de Energieweg en Neerbossheweg te meten en de effecten op luchtkwaliteit en geluid te monitoren.
2. Bij het monitoren de bewoners een volwaardige rol te geven en hen ook bij de keuze van de te treffen maatregelen te betrekken.
3. Een 'groenfonds' te vullen met een bedrag van 1 miljoen euro uit de exploitatie van de Stadsbrug zodat indien de effecten van het verkeer een verslechtering laten zien op luchtkwaliteit (over de norm) en op geluid (slechter dan nu het geval is) aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden.
4. Indien het in 2018 niet nodig blijkt om aanvullende maatregelen te treffen, samen met de bewoners een plan te maken om dit groenfonds in te zetten voor groen op die plekken in Nijmegen West waar dit het meest nodig en nuttig is.

Resultaat is dat overeenstemming is bereikt over een meetsysteem voor geluid en NO₂ en over de verkeerstellingen. Op 5 locaties worden jaarlijks geluidmetingen gedaan en er is een nulsituatie 2007 afgesproken. Op 10 locaties worden permanent NO₂-metingen gedaan. Over de wijze van interpreteren van de meetresultaten en het bepalen van de waarde waarop extra maatregelen nodig worden geacht (aanspraak op het gereserveerde miljoen op de begroting Stadsbrug), is ook overeenstemming bereikt. De waarden zijn vastgelegd in de brief aan de Raad van november 2013.

De werkgroep West wil Groene Buffer blijft 3 maal per jaar bij elkaar komen om de meetresultaten te bespreken. Het

proces van interactieve monitoring in Nijmegen-west wordt momenteel door de Radboud Universiteit geëvalueerd.

Milieusituatie en beleving in Nijmegen-West Weurt

Berekeningen en metingen laten zien dat de luchtkwaliteit in Nijmegen-West en Weurt zich stabiliseert. Ondanks de toename van het verkeer is er een licht dalende trend te zien van fijn stof en NO₂. Ook bewoners geven aan dat het beter gaat. De luchtkwaliteit werd beter en bewoners ervaren steeds minder geluids- en geuroverlast. Dit blijkt uit het onderzoek over 2011. Het aantal geluidklachten is gedaald van 18 in 2004 tot 9 in 2012. Het aantal geurklachten is gedaald van 76 in 2004 tot 3 in 2012.

Geur blijft nog een aandachtspunt in de beleving van de mensen, ondanks de forse daling van het aantal klachten in de afgelopen jaren. Dat blijkt uit het recente leefbaarheidsonderzoek in Nijmegen-West/Weurt. Met name in de Biezen (Waterkwartier) en in Weurt blijft het percentage ernstig geurgehinderden hoger dan de doelstelling van 3%. Het onderwerp blijft dus op de agenda.

De volgende maatregelen zorgden voor de verbetering van de geursituatie:

- Heinz heeft haar bedrijvigheid ter plaatse beëindigd. Hierdoor is het aantal geurklachten in 2012 verder afgenomen;
- Henri van de Bilt heeft haar bedrijvigheid ter plaatse beëindigd;
- Er is gestart met de vergunningprocedure voor Smit Draad, met verlaagd geureffect. Procedure is nog niet afgerond.

Milieusamenwerking succesvol

Het bedrijventerrein TPN-West, dat oorspronkelijk bekend stond als probleemgebied, ontwikkelt zich nu tot een innovatiegebied op het vlak van milieuvriendelijke logistiek en energie. Deze samenwerking met alle betrokkenen heeft daarbij geïnspireerd tot diverse nieuwe projecten, die nu voortgaan met eigen financiering, dynamiek en eigenaar, zoals:

- Logistiek en stadsdistributie (CombiPakt, Groene Hub, LinX, CTN-kade). Zo heeft het project CombiPakt elektrische voertuigen ingezet voor stedelijke distributie. In 2013 is de prijsvraag Beter Benutten/Goederenvervoer uitgevoerd om het slimste logistieke concept te kiezen. Deze prijsvraag heeft 5 winnaars opgeleverd, waaronder CombiPakt (stadsdistributie met elektrische voertuigen), Pakketadres (internetbestellingen) en Thunderbuild (overslagpunt bij Nijmegen-Noord). o.a. bedoeld voor een prijsvraag voor het slimste logistieke concept;
- Milieuprijs WestenWeurt. In 2013 is de Milieuprijs WestenWeurt uitgereikt aan Nacco Materials. Andere genomineerden waren Sappi en HSF logistics. Tijdens de

uitreiking heeft de ondernemersvereniging TPN-West haar plannen voor een energieneutraal bedrijventerrein gepresenteerd.

- Schone brandstoffen (rijden op LNG en groen gas, elektrisch rijden). Het bedrijf GDF Suez wil bij de centrale in Nijmegen een duurzaam energiepark realiseren, waar onder meer LNG getankt kan worden. LNG wordt gezien als de enige bedrijfseconomisch haalbare schone brandstof voor transport en binnenvaart. De gemeente Nijmegen is daarbij partner maar ook bevoegd gezag om de veiligheidsrisico's te bewaken. Het Kronenburger Forum zal één van de platforms zijn om de ontwikkelingen te volgen en de colleges van Beuningen en Nijmegen te adviseren.
- Verbeterde klachtenregistratie en -afhandeling.

5. Geluid

- Opstellen en handhaven van geluidsvoorschriften bij vergunningen en ontheffingen. Onze adviezen voor ruimtelijke en bouwplannen moeten geluidsoverlast beperken.

5.1 Uitvoering gemeentelijk geluidsbeleid

Toenemend verkeer, burens, bouwactiviteiten, bedrijven en evenementen zorgen geregeld voor geluidsoverlast. Om geluidsoverlast te voorkomen en aan te pakken, heeft de gemeente de volgende taken:

- opstellen geluidsvoorschriften bij vergunningen en ontheffingen en randvoorwaarden tijdens planvorming;
- controle en handhaving van geluidsvoorschriften;
- geluidsisolatie van woningen;
- In 2013 hebben we het Actieplan geluid 2013-2018 vastgesteld en gepubliceerd.

Opstellen geluidsvoorschriften

We voeren onderzoek uit en brengen advies uit voor geluidsvoorschriften in onder meer bestemmingsplannen, verkeersplannen, bouwvergunningen, milieuvergunningen en evenementen in de open lucht. Deze adviezen en voorschriften zijn bedoeld om vooraf onnodige geluidsoverlast te voorkomen en ervoor te zorgen dat wettelijke geluidsnormen niet worden overschreden.

In 2013 ging het om de volgende aantallen onderzoeken en adviezen.

Tabel: Aantallen geluidsonderzoeken en -adviezen.

Geluidsonderzoek en advisering	2009	2010	2011	2012	2013
Bouwvergunningen (tot 1-10-2010)	70	26			
Milieuvergunningen (tot 1-10-2010)	24	16			
Omgevingsvergunning (per 1-10-2010)			114	132	202
Evenementen in de open lucht	231	174	132	108	104
Bouwwerkzaamheden	27	10	21	29	17
Verkeersplannen	2	2	0	2	0
Hogere Waarde besluiten	15	4	5	12	11
Festiviteitenregeling inrichtingen	26	20	17	18	21
Bestemmingsplannen	60	33	24	17	31

Zonebeheer bedrijven

Speciale gevallen zijn de grote industrieterreinen. In gemeente Nijmegen zijn vier 'gezoneerde' industrieterreinen: De Grift (Waalsprong), Nijmegen-West/Weurt, Winkelsteeg en betonindustrie De Hamer. Om deze terreinen ligt een geluid zonegrens. Buiten deze zonegrens mag slechts beperkt lawaai te horen zijn. Dit garandeert de leefbaarheid in de omliggende wijken en geeft economische zekerheid aan de bedrijven. Door 'zonebeheer' ziet de gemeente er op toe dat de geluidsgrenzen niet worden overschreden.

Controle en handhaving

Onderstaande tabel geeft een overzicht van geluidhandhavingsacties (alleen de acties waarbij bureau Geluid & Lucht betrokken was).

	2009	2010	2011	2012	2013
Handhaving APV vergunningen	13	27	52	35	43
Handhaving Bouwlawaai					10
Handhaving Vierdaagsefeesten	1	1	1	1	1
Handhaving Milieuvergunningen Wm	8	7	18	17	7

Geluidsisolatie

Een aantal bestaande woningen langs drukke wegen met een hoge geluidsbelasting komen in aanmerking voor geluidsisolatie op kosten van de Rijksoverheid. De uitvoering is gedelegeerd aan de gemeente Nijmegen. Wij voeren jaarlijks gevelisolatieprojecten uit.

In 2013 zijn in totaal 56 woningen gesaneerd. Bij 20 woningen zijn geluidswerende voorzieningen aangebracht. De overige 36 zijn van de saneringslijst afgevoerd, omdat de geluidsniveaus binnen de norm lagen of omdat de bewoners geen behoefte hadden aan gevelisolatie.

Gesaneerde woningen	2009	2010	2011	2012	2013
Met gevelisolatievoorzieningen	8	41	8	1	20
Zonder isolatievoorzieningen	20	14	32	53	36

6. Groen en ecologie

6.1 Groenbeleid

Nijmegen is een groene stad, gelegen in een afwisselend landschap. Het rivierengebied met de Waal en de uiterwaarden aan de ene zijde, aan de andere zijde de hoger gelegen bosgebieden op de stuwwalhelling. Deze ligging op een knooppunt van verschillende landschappen maakt Nijmegen zo uniek.

In het Groenplan *De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen* en het *Handboek Stadsbomen - Het groene kapitaal van Nijmegen* hebben we het gemeentelijk groenbeleid verwoord. In deze documenten is de hoofdgroenstructuur en de hoofdboomstructuur vastgelegd. Ontwikkelingen in deze hoofdstructuren zijn niet gewenst. Voor beide geldt het 'nee - tenzij' principe. Aantasting is alleen aanvaardbaar wanneer hier een groot maatschappelijk belang mee gediend is. In alle gevallen is een compensatie noodzakelijk. Dit kan door een kwantitatieve compensatie door elders vervangend groen aan te leggen, maar ook in de vorm van een kwalitatieve verbetering van het groen. In het Groenplan wordt het aanwezige groen beschreven en de groene ambities benoemd. Het is een sturingsinstrument en een leidraad voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen. Met het *Handboek Stadsbomen* kan het bomenbestand op een duurzame wijze voor de toekomst behouden blijven en ontwikkeld worden.

De beschrijving en de ontwikkelingsmogelijkheden van het groen in de binnenstad is opgenomen in de *Groene Allure Binnenstad Nijmegen*. Dit is een ideeënboek met een breed scala aan toepassingen van groen om aanpassing aan de klimaatverandering te realiseren.

6.2 Groenprojecten

Het behoud van en de verbetering aan het groen in Nijmegen gebeurt doorgaans via aparte projecten. Dit kunnen zelfstandige groenprojecten zijn, maar ook projecten die voortkomen uit woonmilieuverbetering of die 'meeliften' met andere projecten. Groen wordt bovendien steeds meer ingezet om te proberen de gevolgen van de klimaatverandering te beperken.

- In 2013 hebben wij voor de hele stad, conform de uitwerking voor Dukenburg en Lindenholt, de karakters 'Historie en Allure', 'Ecologie en Rust' en 'Leven en Ontspanning' uitgewerkt. Dit vergt nog nadere afstemming met de uitwerking van het beleid 'Geef ze

de (openbare) ruimte', onder meer in samenhang met gedifferentieerd beheer.

- Ook vanuit dit programma is gewerkt aan het opzetten van Locatiegebonden Evenementenbeleid, met als pilots Park Brakkenstein, Volkspark De Goffert en Mariënborgplein. In 2014 krijgt de raad nadere, tussentijdse informatie over de voortgang. De constatering is dat locatiegericht beleid het mogelijk maakt evenementen beter in te passen in de draagkracht van onze parken; in het afwegingsproces van vergunningverlening krijgt het groen in onze parken dan een belangrijkere plek; tot nu toe is vergunningverlening vooral gericht op andere aspecten, zoals geluid.
- Wij hebben al onze ruimtelijke projecten, bestemmingsplannen, de structuurvisie en bij andere beleidsdocumenten gezorgd voor de doorwerking van ons beleid en van wetgeving zoals Flora- en Faunawet en Natuurbeschermingswet, met als belangrijk oogmerk duurzame stedelijke ontwikkeling.
- Wij hebben in 2013 het proces rond onze besluitvorming voor toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezege afgerond. Het vervolg in 2014 is dat de partners in deze regeling de toetreding accorderen. Bovendien droegen wij in 2013 bij aan de parkorganisatie in de vorm van personele ondersteuning.
- In 2013 hebben wij de een deel van Heumensoord aan Vitens verkocht en hebben wij geheel Heumensoord in erfpacht gegeven aan Vereniging Natuurmonumenten. In verkoop- en erfpachtcontract is geregeld dat onze raad de beheerplannen voor Heumensoord vaststelt. De beheerplannen zullen een looptijd hebben van circa tien jaar. Jaarlijks dient Natuurmonumenten ons te rapporteren over voortgang en ontwikkelingen. In haar eerste verslag rapporteert Vereniging Natuurmonumenten dat de contacten met de diverse organisatoren van evenementen, zoals Marikenloop en Vierdaagsekamp goed zijn verlopen. De open dag die de vereniging organiseerde, trok circa 2.000 mensen. De vereniging wil nadrukkelijk vrijwilligers betrekken bij beheer en toezicht. Wij constateren dat Heumensoord als Natuurmonument aan status heeft gewonnen.
- Wij zijn blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor participatie van burgers, organisaties en bedrijven in inrichting en beheer van ons stedelijk groen en water. In 2013 zijn gesprekken gevoerd met partijen met voorstellen en wensen rondom onder meer beheer rotondes, adoptie van parken, gebruik van tuinbouwkassen Bredestraat. In het algemeen dienen de voorstellen in concreetheid en zakelijkheid te worden uitgewerkt. 2013 Was het eerste jaar waarin wij de coördinator van Stichting Natuurtuin Goffert financierden; bovendien leverden wij een financiële

bijdrage aan IVN Nijmegen voor de Natuurgidsencursus. Stichting Natuurtuin Goffert en IVN achten wij van grote waarde voor natuureducatie en groenbeleving in Nijmegen.

- In 2013 hebben wij in samenwerking met het Ministerie van Infrastructuur & Milieu een proeftuin georganiseerd om duurzaamheid sterker te verankeren in grondexploitaties, met het Waalfront als casus. Bovendien hebben we in 2013 met het Ministerie van Economische Zaken en Platform31 meegewerkt aan de ontwikkeling van een instrument om op eenvoudige wijze de financiële baten en de baatdragers van groen en water in de stad in beeld te brengen. Dit leverde een voor iedereen toegankelijk en makkelijk te hanteren instrument op (zie www.teebstad.nl).
- In 2013 besloten we tot deelname aan de Europese competitie Green Capital 2016. In april 2014 hebben we vernomen dat we genomineerd zijn als finalist; in juni 2014 wordt de winnaar competitie jaargang 2016 bekend.
- De actualisatie van het Waterplan is begin 2013 opgeleverd, maar de afstemming met het waterschap over het bijbehorende te actualiseren uitvoeringsprogramma heeft erg lang op zich laten wachten. Wij willen binnen enkele maanden komen tot vaststelling van de actualisatie.
- Binnen het Deltaprogramma Rivieren zijn afgelopen jaar regioessies georganiseerd, waaraan Nijmegen heeft deelgenomen. Eind 2013 is de concept-voorkeursstrategie Waal opgesteld door de provincie in samenwerking met het Rijk; zij wordt ter consultatie voorgelegd aan de lokale overheden en andere organisaties. Binnen het Deltaprogramma Nieuwbouw & Herstructurering heeft een viertal coalities gewerkt aan het Manifest Klimaatbestendige Stad. Nijmegen heeft deelgenomen aan die sessies. Dit Manifest is één van de producten die leiden tot de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie.
- Ook in 2013 hebben ruimtelijke ontwikkelingen de watertoetsprocedure doorlopen, vele kleine en enkele grote (zoals Waalfront). In 2013 is het Monitoringsplan door gemeente en waterschap geactualiseerd. De monitoring van de grondwaterstanden is een continu proces en gaat de komende jaren door; de informatie wordt gebruikt voor onze waterprojecten in Dukenburg.
- In 2013 hebben wij een deel van Heumensoord aan Vitens verkocht en conform onze regel 'groen voor groen' is besloten de opbrengst te investeren in groen voor onze stenige wijken. In ons betreffende raadsvoorstel hebben wij een aantal kansrijke locaties genoemd; de aanleg van groen voor de locaties Enkstraat en Thijmstraat/Tollensstraat wordt voorbereid.
- Wij treffen maatregelen voor verbetering van het watersysteem ter voorkoming van mogelijke negatieve effecten van de peilverhoging van het Maas-Waalkanaal.

Wij hebben in overleg met het waterschap de projectleiding over de vervanging van de stuw in Dukenburg op ons genomen; realisatie van de volautomatische stuw voorzien we medio 2014. In combinatie met vervanging van deze stuw bezien we maatregelen voor waterberging en voor betere doorstroming van watergangen. Wat betreft het project Duikers Malvert hebben wij vele inspecties en metingen uitgevoerd. Hierdoor is duidelijker geworden hoe het systeem werkt en welke mogelijkheden er zijn om opstuwning te verminderen. In 2014 wordt samen met het waterschap besloten of en welke maatregelen worden genomen. Het project 'duikers Malvert' loopt al meerdere jaren en het illustreert het grote belang van goede kennis van ons water- en rioolsysteem.

- De aanleg van het Truus Mastpark is in volle gang na de sloop in de herfst 2013 van het voormalige Zwembad Oost.
- In het kader van Woonmilieuverbetering hebben wij een aantal concrete investeringsprojecten uitgevoerd: voor Groene Allure Binnenstad zijn de projecten Van Berchenstraat en Muchterplaats afgerond; burgerbetrokkenheid uitte zich onder meer in aanplant Kroningsboom in De Biezen (Kraayenhoffpark); groenaanpakplan Dukenburg concentreerde zich in 2013 op wijk De Weezenhof; de groenaanpak Lindenholt richtte zich op opknap van onder meer buurtpark Leuvenbroek/Hegdambroek. Het budget voor aanleg park op terrein van Noviokassen kon niet voor dat doel worden ingezet omdat het terrein niet tijdig kon worden aangekocht. Dit budget is geherprogrammeerd voor realisatie van groen op Knoop Lent en omgeving, een ander deel van dit budget is aangewend voor herplant van een deel van de lindebomen Griftdijk, welke aanplant aanvankelijk was beoogd op terrein Noviokassen. Bovendien is een tekort uit eerder jaren op investeringen in Park West financieel gecompenseerd.
- In 2013 hebben wij veel tijd en energie gestoken in samenspraak met en tussen de partijen die in Volkspark De Goffert actief zijn. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke gedragen projectenlijst ter verbetering van het park; de uitvoering van deze projecten is naar verwachting april 2014 goeddeels afgerond; de financiering van deze projecten doen wij vanuit het krediet voor De Goffert. Bovendien heeft de samenspraak geleid tot meer betrokkenheid tussen met name de 'groene' organisaties en weten zij elkaar beter te vinden.
- In 2013 hebben wij het bruggetje over 't Meertje gerealiseerd. De bouw was gecompliceerd en was alleen mogelijk bij een goede waterstand in de Waal. De realisatie van het centrum voor cultuurhistorie en natuur in de Stratemakerstoren (De Bastei) hebben we in

2013 voorbereid en is begin 2014 in de Raad vastgesteld. De besluitvorming over bouw van de Donjon is nog steeds niet afgerond; de renovatie van het Valkhofpark wacht op dit besluit. Onze partners zien net als wij zien alle projecten in het Valkhofkwartier, inclusief Oostelijke Waalkade, in hun samenhang als gebiedsontwikkeling, en in de bredere kaders van Nijmegen omarmt de Waal en Waalweelde. Het beschikbare investeringsbudget voor renovatie Valkhofpark 'wacht' op besluitvorming omtrent de Donjon.

- Bij aanvulling en vervanging van bomen in onze hoofdbomenstructuur zijn wij blijven kiezen voor duurzame soorten en zorgen voor goede standplaatsen.
- De aanleg van groendaken hebben wij ook in 2013 gestimuleerd. Onze desbetreffende subsidieregeling is in 2010 opengesteld voor particulieren en Verenigingen van Eigenaren, in 2011 ook opengesteld voor bedrijven en woningcorporaties. In 2010 zijn zeven groendaken opgeleverd met een totaal oppervlak van 304m² (gemiddeld 43m²); in 2011 25 groendaken met een totaal oppervlak van 1649m² (gemiddeld 66m²); in 2012 13 groendaken met een totaal oppervlak van 467m² (gemiddeld 35m²). In 2013 zijn 10 groendaken opgeleverd met een totaal oppervlak van 702m² (gemiddeld 70m²) en zeven projecten lopen nog met een totaal oppervlak van 1100m².
- Net als voorgaande jaren organiseerden c. q. ondersteunden wij publieksacties, zoals Dag van het Park en Boomfeestdag.

Groen en klimaat

De gemeente stimuleert de aanleg van groen op of aan gebouwen en in de wijken ook als onderdeel van het klimaatbeleid. Via het internationale project Future Cities wil Nijmegen met haar samenwerkingspartners, waaronder Arnhem, leren hoe groen in te zetten voor klimaat en een duurzame stedelijke inrichting. Europa draagt hieraan financieel bij.

In 2013 is de verlenging van Future Cities met 1 jaar gehonoreerd. De extra tijd en geld gaan we inzetten voor meer en betere communicatie over ons grootste klimaatadaptatie project Ruimte voor de Waal.

In 2013 hebben we in samenwerking met het Ministerie van I&M een proeftuin georganiseerd om duurzaamheid sterker te verankeren in de grondexploitatie. Waalfront was daarvoor de casus. Bovendien hebben we in 2013 met het ministerie van EZ en Platform31 meegewerkt aan de ontwikkeling van een instrument om op eenvoudige wijze de financiële baten van groen en water in de stad in beeld te brengen. In 2013 hebben we besloten om deel te nemen aan de Europese competitie Green Capital.

7. Water

- In 2013 is het 'Voortgangsbericht GRP 2010-2016' vastgesteld samen met een bijbehorende actie- en aandachtspuntenlijst.
- In 2013 is 6,5 hectare verhard oppervlak afgekoppeld voor hemelwaterinfiltratie.
- In 2013 heeft de afvalwatersamenwerking met de buurgemeenten verder vorm gekregen. Diverse werkgroepen zijn gestart.

7.1 Waterbeleid en communicatie

- Voor de inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater en hemelwater is in 2011 een Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland ondertekend.
- In 2013 is de tussenevaluatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2016 uitgevoerd en vastgelegd in het 'Voortgangsbericht GRP 2010-2016' samen met een bijbehorende actie- en aandachtspuntenlijst.
- In 2013 is het Waterplan (2001) geactualiseerd en is een maatregelenprogramma 2012-2015 opgesteld. De actualisatie wordt in 2014 vastgesteld.
- Het Waterservicepunt (WSP) en de website www.waterbewust.nl informeren over hemelwaterafkoppeling, het stedelijk waterbeheer en de aanleg van groendaken. Het WSP fungeert sinds 2009 ook als grondwater- en hoogwaterloket.

Het waterbeleid van de gemeente Nijmegen is vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2010-2016, het Waterplan Nijmegen 2001 (Nijmegen-Zuid) en het Waterhuishoudkundig Inrichtingsplan Waalsprong (2009).

Het waterplan voor Nijmegen-Zuid stuurt het waterbeheer aan in de vijvers Dukenburg, Lindenholt en Neerbosch. In 2011 is dit waterplan geëvalueerd, in 2013 is het geactualiseerd en is een maatregelenprogramma voor de periode tot 2016 opgesteld.

In 2013 is de tussenevaluatie van het GRP 2010-2016 uitgevoerd en vastgelegd in het 'Voortgangsbericht GRP 2010-2016' samen met een bijbehorende actie- en aandachtspuntenlijst. De eindconclusie van de tussenevaluatie is dat Nijmegen goed op koers ligt om de doelen van het GRP 2010-2016 te bereiken.

Afvalwater

In 2011 hebben Burgemeester en Wethouders van Nijmegen een Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland ondertekend. Dit akkoord regelt duurzame inzameling, transport, zuivering en verwerking van stedelijk afvalwater en hemelwater. Zo is uitvoering gegeven aan het afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland uit 2011, onder andere door de afstelling van rioolgemaal De Biezen te optimaliseren en door de onderlinge wederzijdse verrekeringen van kosten te heroverwegen.

Voor de regionale samenwerking in de afvalwaterketen is de intentieverklaring van 2012 uitgewerkt tot een samenwerkingsovereenkomst met de buurgemeenten Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek en waterschap Rivierenland. Hiermee geven we invulling aan de afspraken over doelmatig beheer van de afvalwaterketen, zoals die in 2011 landelijk gemaakt zijn in het Bestuursakkoord Water. De samenwerking is daarmee ook inhoudelijk op gang gebracht.

In 2013 heeft Nijmegen meegedaan aan de driejaarlijkse landelijke benchmark voor de rioleringszorg. Nijmegen scoort daarin vergelijkbaar tot goed met soortgelijke gemeenten.

Waterservicepunt en website

Het Waterservicepunt werkt als helpdesk en verzorgt een website (www.waterbewust.nl). Het servicepunt geeft actief informatie over afkoppeling van regenwater en over aanleg van groendaken. Ze is betrokken bij het stedelijk waterbeheer in Nijmegen en de bewonersparticipatie bij de herinrichting van de vijvers. Sinds 2009 fungeert het Waterservicepunt ook als informatieloket voor grondwater en hoogwater op de rivier. De werkzaamheden van het Waterservicepunt, onderdeel van het failliet gegane Het Groene Hert, zijn in 2013 voor een groot deel door onze eigen organisatie opgevangen.

7.2 Hemelwater

- In 2013 is 6,5 hectare oppervlak afgekoppeld.

De gemeente wil niet dat schoon hemelwater onnodig wordt vervuild door het via de vuilwaterriolering af te voeren. Daarom koppelt zij het afstromend hemelwater van verhard oppervlak af van de gemengde riolering. Het hemelwater dat in de grond zakt vult de grondwaterstand aan (drinkwaterwinning) en voorkomt bij piekbuien een te grote belasting van het rioolstelsel. Bij de nieuwbouwplannen bijvoorbeeld in de Waalsprong wordt hier streng op gelet door het waterschap (watertoets). Uiteindelijk moet daar een duurzaam watersysteem komen. Het regenwater loopt oppervlakkig naar de wadi's waar het de grond inzakt en na zuivering ondergronds verder loopt naar de singels in de wijken. Het teveel aan water gaat naar de grote waterbergingsplassen in de Landschapszone en in droge tijden wordt het daar weer uitgepompt naar de singels.

In 2013 zijn onderzoeken afgerond in verband met opgetreden regenwateroverlast van 2009, 2011 en 2012. Met de bewoners is bekeken hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden.

Afkoppelopgave

In 2013 is doorgedaan met afkoppelen van regenwater bij rioolreconstructies, bij vervanging van wegen en bij autonome

projecten. Dit wordt gecombineerd met het afkoppelen van daken van particulieren. Het in een vroeg stadium inschakelen van het Waterservicepunt werkt hierbij nog steeds goed. In 2013 is ongeveer 6,5 hectare verhard oppervlak actief van de riolering afgekoppeld. Daarmee resteert een theoretische afkoppelopgave van maximaal 8 hectare. Deze restopgave is in 2013 ingevuld met alternatieve maatregelen, met name door het optimaal afstellen van rioolgemaal De Biezen. Met projecten die tot en met 2013 zijn voorbereid, realiseren we tot en met 2017 nog circa 9 hectare afkoppeling.

7.3 Stadswateren

Het beheer en onderhoud van de stadswateren van Nijmegen zijn in eerste instantie taken van Waterschap Rivierenland. Maar de gemeente heeft hierin ook een taak. In 2013 zijn diverse maatregelen uitgevoerd:

- De duikers in Malvert en Aldenhof geven een opstuwning van het oppervlaktewater te zien en daardoor mogelijk ook een verhoging van de grondwaterstand.

Het beheer en onderhoud van de stadswateren van Nijmegen zijn in eerste instantie taken van het Waterschap Rivierenland. Maar de gemeente heeft hierin ook een taak.

Het verbeteren van de waterkwaliteit van de stadsvijvers in Nijmegen is een belangrijke doelstelling van de gemeente. Samen met het waterschap Rivierenland waren tot en met 2011 maatregelen geprogrammeerd die dienden voor het:

- wegwerken van achterstallig onderhoud (baggeren);
- realiseren van de waterkwantiteitsdoelen (bevorderen doorstroming en vergroten waterberging);
- realiseren van de waterkwaliteitsdoelen.

Gezond maken van de stadsvijvers

Voor het gezond maken van stadsvijvers aan weerszijden van het Maas-Waalkanaal liep het uitvoeringsprogramma 2008-2010. Het meten van de waterhoeveelheid en de waterkwaliteit loopt via de monitoring voor de periode 2010-2015. Hiervoor is samen met het waterschap een nieuw monitoringsplan gemaakt.

Verbeteren van het oppervlaktewatersysteem

Bewoners speelden een grote rol in het maken van de ontwerpen voor de herinrichting van vijvers in Dukenburg en Lindenholt. Harde kanten en steile oevers werden grotendeels vervangen door natuurvriendelijke oevers, waar planten en dieren een goed leefgebied krijgen. Deze herinrichting van vijvers is afgerond met als laatste project de Goffertvijver.

Nu wordt gewerkt aan de optimalisatie van het watersysteem door knelpunten bij duikers aan te pakken, de waterbergingscapaciteit te vergroten en de monitoring te verbeteren. De

stuw bij Tolhuis is verouderd en het waterschap wil een nieuwe geautomatiseerde stuw bij de Teersdijk plaatsen. Daarvoor moet ter plaatse het watersysteem worden aangepast. Waterschap en gemeente kunnen hierdoor beter inspelen op de berging van grote regenbuien.

7.4 Grondwater

- In 2010 is de Wet gemeentelijke watertaken, waardoor de gemeente de zorgplicht voor het grondwater erbij kreeg, vervangen door de Waterwet.
- Het grondwaterloket dient als eerste aanspreekpunt voor burgers voor vragen over grondwater. Het loket is ondergebracht bij het al bestaande Waterservicepunt.

Waterwetgeving en beleid

In 2010 is de Waterwet van kracht geworden. Op grond van deze wetgeving heeft de gemeente sinds 2008 een zorgplicht voor het grondwater. Kernbegrip daarin is: indien nodig moet de gemeente maatregelen in het openbare gebied treffen om blijvende nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Daarvoor moet de gemeente gebiedskennis opdoen en het eerste aanspreekpunt zijn voor de burger als die vragen hierover heeft. In 2009 is daarvoor een grondwaterloket opgezet, dat goed functioneert. Ook zijn er op nationaal, provinciaal en regionaal niveau (waterschap) nieuwe waterplannen opgesteld. Dit beleid is geïmplementeerd door ons Waterplan te actualiseren.

Wateroverlast in huizen

Elke grondeigenaar moet zelf zorgen dat zijn woning (en zijn kelder als deze als verblijfsruimte wordt gebruikt) waterdicht is. Bij een te hoge grondwaterstand moet de bewoner dus bijvoorbeeld zelf pompen. In 2009 is een enquête gehouden, die in beeld heeft gebracht wat de bewoners ervaren aan wateroverlast. De resultaten van deze onderzoeken zijn in 2010 besproken met de wijkplatforms en de woningcorporaties. Naast dit belevingsonderzoek onder burgers is technisch onderzoek naar de mogelijke oorzaken van wateroverlast uitgevoerd. Het blijkt dat veel huizen overlast hebben van hemelwater uit hun tuin (kleigrond) en dat natte muren en water in de kruipruimte komt, omdat veel huizen niet waterdicht zijn gebouwd. In 2012 is gedetailleerder bij drie typen huizen onderzocht hoe hemelwater en grondwater wateroverlast kunnen veroorzaken. Dat onderzoek bevestigde het eerdere onderzoek. Alleen huizen met kelders of souterrains, die niet waterdicht gebouwd zijn, hebben grondwateroverlast. De grondwaterstand is over het algemeen laag genoeg om geen problemen te veroorzaken, behalve ten tijde van hoogwaters op de Maas en het Maas-Waalkanaal. Dit laatste is in 2013 verder onderzocht samen met het verbeteren van het watersysteem.